

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДКРИТИХ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ДЛЯ САМООСВІТИ ТА САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ-АНДРАГОГІВ

Пічугіна Ірина Сергіївна

Інститут інформаційних технологій та засобів навчання
НАПН України

Абстракт. Сучасна система освіти потребує нового підходу до педагогічних технологій, технологій управління освітою та розвитку деяких видів освіти, серед яких освіта дорослих. В статті розглянуто актуальні аспекти сучасного стану освіти дорослих впродовж життя та перспективи розвитку професії андрагог – того, хто здійснює педагогічну діяльність в цій сфері. Крім цього. Наведені результати аналізу відкритих електронних систем, що містяться в сучасному Інтернет-просторі для самоосвіти та саморозвитку педагогів-андрагогів.

В сучасному освітньому просторі широке місце виділяється освіті впродовж життя або неперервній освіті, яка може здійснюватися у виді неформальної або інформальної освіти, та поряд з цим – й в безперервному розвитку особистості. Такі види освіти актуальні для дорослої людини, яка вже отримала освітню кваліфікацію та прагне подальшого розвитку і як професіонал, і як особистість. Саме доросла людина є будівником й активним учасником всіх соціальних сфер життя. Діючим законодавством України та міжнародними нормативними актами дозволяється здійснювати неформальну освіту дорослих, яка може охоплювати різні ланки життєдіяльності людини. В нашій державі не здійснюється спеціальна підготовка тих спеціалістів, хто може проводити таку неформальну освіту серед дорослих.

Також змін потребує вся стратегія освітньої діяльності, оскільки не надає повної можливості для розкриття особистості та її життєтворчості, а діє тільки в рамках певного стандарту заходів, соціальних норм, умовностей, що формують певну дисциплінарну форму освітнього процесу. Вважаємо, що провідну роль в здійсненні таких змін зможуть реалізувати прогресивні фахівці любого напрямку педагогічної діяльності або суміжних професійних сфер, серед яких можуть бути й педагоги, й психологи, й соціологи, й соціальні педагоги, й філософи, й андрагоги та інші.

Одним словом ті, хто здатен до саморозвитку та самовдосконалення не тільки як фахівець своєї професії, а ще як особистість, яка має індивідуальний потенціал до самовдосконалення і розвиває його, хто прагне до розкриття позитивної внутрішньої природи особистості та цінує унікальність кожної людини, хто уникає стереотипів та шаблонів з метою руху вперед.

Відзначимо, яким характеристикам, на думку українських дослідників, повинен відповідати той, хто навчає дорослих.

Так, Аніщенко О. В. зазначає, що педагогу – організатору навчання дорослих – мають бути «притаманні високий рівень міжособистісної, психолого-педагогічної й організаційної взаємодії з усіма категоріями дорослих, а також ґрунтовні знання психології та інших наук. Обов'язковою є сформованість системи педагогічних і спеціальних предметних знань, високий рівень володіння методами, технологіями, способами педагогічної взаємодії з людьми третього віку, сформованість відповідних етичних і соціальних позицій, установок, високої відповідальності за результати своєї професійної діяльності. Такі фахівці передусім покликані не передавати знання, а підтримувати активність тих, хто навчається, вони повинні мати здатність до проектування професійного саморозвитку, самореалізації із відповідними прийомами розвитку індивідуальності у межах професії» [1, с. 28 - 29].

Зінченко С. В. відмічає, що «носіями педагогічних інновацій виступають творчі особистості, які здатні на: рефлексію, яка характеризує здібності педагога до самопізнання, самовизначення та усвідомлення ним власного духовного світу, власних дій і станів, ролі та місця у професійній діяльності; саморозвиток як творче ставлення особистості до самої себе, її формування у процесі активного впливу на зовнішній і внутрішній світ; самоактуалізацію як фактор постійного прагнення педагога до виявлення і розвитку своїх можливостей; самовиховання – цілеспрямовану діяльність особистості щодо систематичного формування та розвитку в собі позитивних і усуненні негативних якостей; самоосвіту» [3, с. 115 - 116].

На думку Бикова В. Ю. [2] працівники системи освіти – вчителі, викладачі, науковці, методисти, інші кваліфіковані працівники навчальних закладів і науково-методичних установ, які організовують, здійснюють та забезпечують навчально-виховний

процес і які є основними творцями і рушійною силою перебудов в освіті, стикаються з проблемою сучасної освіти - необхідністю навчатися протягом життя, підвищуючи свою кваліфікацію та професійний рівень знань. Ця проблема з'являється з необхідністю змін «методів, засобів, форм і технологій навчальної діяльності, що вже застосовуються і вже успішно опановані. Це, у свою чергу, часто викликає у працівників системи освіти потребу у додатковому якісному навчанні, перенавчанні або підвищенні кваліфікації», що в цьому аспекті поєднує цю категорію членів суспільства з іншою. До іншої категорії Биков В. Ю. [1] відносить «переважну більшість дорослого населення, у якої pojawiaються нові та додаткові потреби щодо отримання за сучасних умов якісної освіти, і передусім, забезпечення зручного і рівного доступу до якісної освіти та підвищенні мобільності та гнучкості навчання».

Також Аніщенко О. В. відводить важливу роль педагогу в навчанні дорослих, він – організатор навчання дорослих. «Йдеться про фахівців у галузі теорії і практики освіти дорослих, у галузі навчання, управління, консультування, а також соціальної, колекційної, реабілітаційної роботи у середовищі дорослих різного віку. Компетентним андрагогом можуть бути педагоги, психологи, соціальні працівники та інші фахівці, які пройшли спеціальну підготовку, постійно підвищують рівень професійної компетентності з проблем освіти дорослих» [1, с. 28 - 29].

Розділяємо погляд Бикова В. Ю. [2], що сучасні освітні потреби людини, об'єктивні процеси розвитку, завдання і можливості суспільства, процеси інформатизації освіти призводять, як наслідок, до розвитку сучасної освіти та відкритої освіти зокрема. «У відкритій освіті і відкритих педагогічних системах передбачається використання відкритого навчального середовища, формування його засобів та технологій».

У відкритому освітньому просторі, який не обмежується певним навчальним закладом, доступна якісна та кількісна множина ресурсів, «які стають доцільними для застосування у навчально-виховному процесі завдяки розподіленим автоматизованим банкам даних і знань та обчислювальних ресурсів, що пропонуються і підтримуються в комп'ютерних мережах (корпоративних, континентальних, Інтернет), комунікаційним характеристикам цих мереж» [2].

Завдяки відкритим електронним системам «широко використовуються комп'ютерні навчальні програми різного призначення, здійснюється адресне постачання та обмін електронними інформаційними ресурсами, забезпечується дистанційне спілкування учасників навчального процесу та організаторів освіти тощо» [2]. Також за допомогою електронних систем відкритого доступу «учасники навчально-виховного процесу мають можливості самі одержувати необхідні знання, вільно користуючись практично необмеженими за обсягом інформаційними ресурсами, сучасними ІКТ» [2].

Так, з метою аналізу електронних систем відкритого доступу нами було проведено дослідження щодо застосування деяких відкритих електронних систем в українському та зарубіжному Інтернет-середовищі для самоосвіти та саморозвитку педагогічних працівників – андрагогів, тих, хто працює з дорослими в неформальній освіті. Так, наведемо декілька ресурсів відкритих електронних систем, які потрапили у поле нашого дослідження:

1) Електронна бібліотека НАПН України <http://lib.iitta.gov.ua/>, де розміщені наукові, дослідницькі, освітні, навчально-методичні, організаційні матеріали НАПН України, якими можна скористатися для особистісного та професійного саморозвитку.

2) Електронне наукове фахове видання «Народна освіта» <http://narodnaosvita.kiev.ua/>, в якому містяться публікації вчених та дослідників щодо педагогічної діяльності за напрямками: «Освіта: стратегія, політика, право», «Педагогічна наука», «Педагогічна практика», «Методика, досвід», «Освіта за кордоном», «Історія освіти».

3) Журнал «Science and Education a New Dimension» («Наука та освіта в новому вимірі») <http://www.seanewdim.com/>, який містить публікації вчених та дослідників з усього світу, що представлені, у т.ч.і в рубриках: «Педагогіка», «Психологія». Журнал відстоює ідеєю рівноправності мов та об'єднує міжнародний характер науки з можливістю працювати і публікувати на рідній мові. Авторам надається можливість публікувати свої роботи в міжнародному журналі на їх рідній мові.

4) Відкритий освітній відеопортал UniverTV.ru сайт <http://univertv.ru>, де представлені навчальні матеріали, які можна обирати у каталозі, а також за освітніми закладами та за лекторами, серед яких лектори Росії та інших країн. Лекції в іншомовному

форматі адаптовані до російськомовних користувачів завдяки субтитрам або перекладу. Одна з сторінок сайту дає посилання на зовнішні джерела, де міститься цікава інформація для саморозвитку особистості, в т.ч. і професійного http://univertv.ru/poleznye_sylki/.

5) Сайт з матеріалами міжнародних конференцій «Освіта через все життя: неперервна освіта в інтересах сталого розвитку» <http://lifelong-education.ru/ru>, який пропонує матеріали всіх проведених конференцій в даному напрямку з 2002 року, де представлений досвід багатьох країн світу.

6) Портал «Единое окно» («Єдине вікно») <http://window.edu.ru/>, що надає доступ до інформаційних ресурсів. Вибір необхідної інформації здійснюється за каталогом. Для педагогів освіти дорослих будуть корисними матеріали, що знаходяться в рубриці «Професійна освіта» / «Педагогічна освіта» / «Народна освіта. Педагогіка» - «Психологія».

7) Сайт «Grandars» (Грандарс) <http://www.grandars.ru/college/psihologiya/vidy-obucheniya.html> містить інформацію для саморозвитку та самоосвіти, що надана у 18 предметних напрямках. Для педагогічних працівників освіти дорослих можемо рекомендувати розділи «Психологія», «Педагогіка», де представлені цікаві матеріали у вигляді статей.

8) Портал «Самообразование и проектирование» («Самоосвіта та проектування») <https://sites.google.com/site/selfedcation/>, який пропонує освоєння самоосвіти на основі моделі цілісного мислення. Матеріали сайту – це наукові напрацювання російського методисту додаткового навчання.

9) Сайт «Самообучение и саморазвитие» («Самонавчання та саморозвиток») <http://vgs1949.ru/>, який пропонує інформацію щодо розвитку особистості в сучасному суспільстві, містить авторський дистанційний курс для працівників сфери освіти, статті, вправи, діагностичні тести.

10) Сайт, що представляє Центр інтенсивного сприйняття інформації <http://intensiv.kiev.ua/ru/>, пропонує інтелектуально-творчі курси, які для дорослих виокремлені у спеціальний розділ та розраховані на людей, що відчують необхідність багато і швидко читати, швидко мислити, швидко усвідомлювати великі потоки інформації, а також легко управляти ними, осмислено запам'ятовувати, легко та швидко приймати рішення в життєвих ситуаціях.

Отже зазначимо, що для тих фахівців, які здійснюють педагогічну діяльність в неформальній освіті дорослих, є дуже широкий вибір якісної навчальної інформації для самоосвіти та саморозвитку, що розміщена на Інтернет-ресурсах, й не тільки вітчизняних, а й зарубіжних. Серед них - відкриті журнальні системи; електронні бібліотеки; сервіси, на яких розміщується інформація; ресурси Інтернет-мереж (сайти, портали, в т.ч. відео портали, профільні сторінки в соціальних мережах); платформи для проведення вебінарів тощо.

Література:

1. Аніщенко О. В. «Структура, процедура конструювання і практична реалізація технологій навчання дорослих». Сучасні технології освіти дорослих: посіб., Імекс-ЛТД: Кіровоград, 2013. С. 6 – 35.

2. Биков В. Ю., Ромашко І. М. «Освітні системи із забезпечення рівного доступу до якісної освіти впродовж життя» [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. ІТЗН НАПН України, Київ, 2008. - № 4 (8). - Режим доступу до журналу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/7/> - дата доступу 10.11.2015.

3. Зінченко С. В. «Соціально-психологічні аспекти технологій освіти дорослих». Сучасні технології освіти дорослих: посіб., Імекс-ЛТД: Кіровоград, 2013. С. 103 – 135.